

Za poznáním říše fantazie II.

PhDr. Kamila Balharová, Praha

ilustrace: Michaela Suchoňová, Třinec

Obor RVP ZV:	Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace, Umění a kultura
Období:	2. ročník
Časový rámec:	4 hodiny

B

1.9

METODIKA

MATERIÁL

1.	Úvod	3	Příloha č. 1–11	7–24
2.	Za poznáním říše fantazie II. (psaní i/y po tvrdých a měkkých souhláskách)	3		
2.1	Český jazyk	3		
2.2	Matematika	4		
2.3	Výtvarná výchova	5		
3.	Reflexe	6		
4.	Závěr	6		

METODICKÝ PŘEHLED

Zaměření příspěvku:	Vyvození pravidla pro psaní i/y po tvrdých a měkkých souhláskách a následně uplatnění vyvozeného pravidla v praxi. Procvičení matematických pojmů, porovnávání, sčítání. Výtvarné a dramatické zpracování tématu.
Klíčové kompetence:	<p>Kompetence k učení Vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení i v praktickém životě.</p> <p>Kompetence k řešení problému Vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, učí se hodnotit výsledky práce skupin.</p> <p>Kompetence komunikativní Naslouchá promluvám spolužáků, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a učí se argumentovat.</p>

1. Úvod

Žáci neznají pravidlo psaní i,y po tvrdých a měkkých souhláskách. Postupnými kroky a zábavnou metodou jsou vedeni k pochopení a pojmenování pravidla. Toto pravidlo poté uplatňují v praxi při práci s obrázky tvorů z řeše fantazie.

V matematických úlohách vyhledávají, počítají, porovnávají a postřehují. Své názory obhajují v debatě. Ta vede k uvědomění, že k důkazu potřebujeme často více než jednu informaci.

Ve výtvarné a dramatické části rozvíjejí svou fantazii. Prokazují dovednosti při práci s nůžkami, lepidlem, vodovými barvami.

2. Za poznáním řeše fantazie II. (psaní i,y po tvrdých a měkkých souhláskách)

2.1 Český jazyk

Motivace

Pokud jste měli úspěch s řeší fantazie I, tak opětovné pozvání do řeše fantazie přivítají žáci s nadšením.

Frontální práce s celou třídou

Začínáme frontální práci s celou třídou. Doporučuji učitelům pečlivě sledovat reakce žáků. Pokud se v dále popsaném cvičení vyskytuje mnoho chyb, může to znamenat nedostatečně rozvinutý fonemický sluch a je potřebné ho rozvíjet. Protože se jedná o jednu ze specifických chyb, která se projevuje u dyslektiků, může to ukazovat i na problémy v tomto směru. Pokud tedy u některého z dětí problémy přetrvávají delší dobu, doporučuji poradit se se speciálním pedagogem.

I. Jedno velké ucho

Na začátku je třeba procvičit správné sluchové vnímání dvojic di-dy, ti-ty, ni-ny. Žáci si vyrobí 6 kartiček nebo rozstříhají karty z přílohy č.1. Na každé kartičce bude jedna z dvojic ve dvojnásobném vydání (krátká i dlouhá slabika). Učitel říká slova, ve kterých se tyto slabiky vyskytují (viz příloha č. 1). Žáci ukazují, kterou slabiku slyší. Zde je dobré naučit žáky chvilku přemýšlet a pak teprve jednat. Toho docilují tím, že nesmí ukázat hned kartičku, ale až po povelu, např.: „uvědomit, najít, ukázat“. Na povel „ukázat“ zvedají vybranou kartičku. Také se mi osvědčilo, když je naučím držet kartičky v ruce jako karty. Procvičuje to jejich jemnou motoriku. Na chyby jednotlivých žáků učitel neupozorňuje, stačí, když má stejnou sadu kartiček a ukazuje správné řešení.

Skupinová práce

Žáky rozdělíme do tříčlenných skupin, ve kterých budou spolupracovat po celou dobu, kdy budou řešit úkoly z řeše fantazie.

Žáci budou pracovat metodou krok za krokem, což znamená, že teprve když splní jeden úkol a splnění předvedou učiteli, dostanou další úkol.

B

1.9

II. Podzimník

V obrázku **podzimníka** jsou napsané slabiky (viz **příloha č. 2a**). Skupiny žáků mají za úkol všechny souhlásky, po kterých se píše měkké „i“, napsat do sloupečku tabulky nadepsaného „měkké souhlásky“. Souhlásky, po kterých se píše tvrdé „y“, napsat do sloupečku nadepsaného „tvrdé souhlásky“ (viz příloha č. 2b).

Učitel však musí ještě připomenout rozdíl mezi slyšeným „di“ a napsaným písmenem „ď“ (stejně tak ti-ť, ni-ň). Upozornění je důležité proto, že žáci mají psát písmena, nikoli slabiky, a musí tudíž také rozlišit d-ď, t-ť, n-ň a háček ve slabice není.

Vyvození pravidla

Nyní mají žáci již dostatek informací k tomu, aby mohli doplnit pravidlo o psaní „i,y“ po tvrdých a měkkých souhláskách.

Dostanou tabulku (viz **příloha č. 3**), ve které jsou nedokončené informace o psaní i,y. Toto pravidlo mají podle tabulky z **přílohy č. 2b** a s využitím obrázku **podzimníka** doplnit.

III. Detektivka

Skupiny dostanou obrázky **šlapce** (viz **příloha č. 4**), **břichoplavky** a **drákulky**. Stanou se detektivy. Pátrají, která souhláska v tabulce (viz **příloha č. 2b**) používá kterou barvu. Barvu mají objevit za pomoci legendy k vybarvování a doplnit k jednotlivým souhláskám do tabulky. Jsou souhlásky, která se u těchto tvorů nevyskytují, takže k některým prozatím není možné barvu připsat. Cílem je zjistit, které to jsou.

Je pravděpodobné, že skupiny budou pracovat rozdílnou rychlostí. Proto skupiny, které splnily detektivní úkol, si začnou vybarvovat již získané obrázky. Když detektivní práci ukončí poslední skupina, učitel může ukončit práci všech s informací, že na vybarvování jednotlivých tvorů budeme mít čas ještě později. Zadá následující úkol, který má za cíl uvolnit se po napětí z detektivního pátrání.

IV. Pohyb tvorů

Žáci ve skupině mají za úkol vymyslet a poté předvést pohyb všech tvorů, které doposud v říši fantazie získali. Jedná se o **podzimníka**, **šlapce**, **břichoplavku** a **drákulku**. Pohyb si musí nacvičit všichni. Každý pak ale předvádí pouze jednoho vybraného tvora.

Poté se všichni stanou tvory v říši fantazie. Podle zadání učitele se pohybují po třídě pohybem, který vymysleli pro daného tvora.

2.2 Matematika

Po uvolnění dostanou skupiny přílohu č. 5, kde jsou úkoly z matematiky. K plnění mají použít obrázky **šlapce**, **břichoplavky** a **drákulky** (viz příloha č. 4a, 4b, 4c). Pokud mají některé obrázky vybarvené, a tak nejsou některá slova čitelná, zapůjčí jim učitel nevybarvené obrázky.

Frontální výuka – debata, obhajování názorů

Protože k dalšímu úkolu potřebujeme, aby všichni ukončili práci ve stejnou dobu, můžeme na začátku práce na matematických úkolech omezit čas. Poté společně zjistíme, co kdo vypočítal a opravíme chyby. Teprve poté přistoupíme k dalšímu úkolu.

Na tabuli připevníme obrázky všech tvorů z říše fantazie, které již žáci znají (i ty z říše fantazie I.) – **přísavku, brodilku, nosatce, obezličku, podzimmníka, šlapce, břichoplavku a drákulku.**

I. Matematické postřehování

Žáci mají za úkol na základě obrázků říkat odpovědi na otázky z **přílohy č. 6**.
Své odpovědi – pokud se liší od ostatních – obhajují.

Například u obrázku **drákulky** a **břichoplavky** vidíme pouze jedno oko, ale můžeme předpokládat, že má dvě. Proč? Můžeme totéž tvrdit o přísavce?

Zde se jedná o debatu nad problémem. Jsou to pro nás neznámí tvorové a některé věci můžeme dokázat pouze podrobným prozkoumáním tvora, nikoli pouze z jeho obrázku. Někdy by měl být oponentem také učitel, upozorňovat žáky na jiná možná řešení a zdůvodňovat své řešení.

Skupinová práce

Po debatě se vrátíme opět ke skupinové práci. Debatu je možné vést také v kroužku. Je to vhodné i z hlediska změny polohy těla.

2.3 Výtvarná výchova

I. Ohnivcové a jejich rodinka

Odpočineme si od matematiky a pustíme se do výtvarné části. Skupinám rozdáme balící papíry, nejlépe velikosti A2. Zároveň jim ukážeme **ohnivce**. Žáci mají vybrat dvě barvy, které nejvíce odpovídají prostředí, ve kterém ohnivcové žijí. Vodovými barvami mají nabarvit balící papír (vhodné je zapouštění). Když to udělají, dají papír schnout.

Od učitele dostanou 3 ohnivce: **dy-di** (viz **příloha č. 7a**), **ty-ti** (viz **příloha č. 7b**), **ny-ni** (viz **příloha č. 7c**). Ty mají vybarvit podle návodu u obrázku a vystříhnout. Vedle na papír pak mají nakreslit malé ohnivce, které si již vybarví podle sebe. Poté všechny ohnivce nalepí na připravený balící papír, do prostředí, ve kterém ohnivcové žijí.

Zde mohou dokončit své detektivní pátrání a odhalit, jaké barvy používají souhlásky **ď, ť, ň**.

II. Divadlo

Posledním úkolem je vystříhnout **podzimmníka, drákulku, břichoplavku** a **šlapce**. Pokud je žáci nestihli vybarvit po detektivce, tak je vybarví nyní. Podlejí je čtvrtkou nebo alespoň tvrdým pruhem papíru a přilepí k nim špejli, aby vznikly papírové loutky. S loutkami mají vymyslet a sehrát krátký příběh z jejich života. Divadelní scénu vytvoříme ze dvou židlí, přes které přehodíme kus látky.

Náměty:

Sportovní závody v říši fantazie – kdo bude závodit v jakých disciplínách.
Kamarádi si hrají – jak si mohou hrát v říši fantazie.
Pohádka o princezně drákulce a princí šlapci – jak ke štěstí přišli.
Pomoc v nouzi.

Další náměty

V přílohách naleznete ještě obrázky **želvora, šlisníka a blátotlačky** (viz příloha č. 8a, 8b, 8c), kteří procvičují již souhrnně psaní i/y po tvrdých a měkkých souhláskách. Tyto obrázky můžete dát žákům vybarvit za domácí úkol, nechat je jako překvapení po delší době, jako zopakování učiva nebo je zadat v dalších hodinách na procvičení získaných znalostí. **Blátotlačka** je navíc zaměřená i na rozvíjení zrakového vnímání, obdobně jako tomu bylo u obezličky v říši fantazie I.

Pokud jste v říši fantazie I. vytvářeli vlastní knihu, doporučuji v tom pokračovat.

B**1.9****3. Reflexe**

Reflexi doporučuji zařadit dvakrát. Poprvé mezi Detektivkou a Matematikou. Žáci si sednou do kruhu a společně si zopakují, co zjistili, přednesou své výsledky. Zopakujeme, co jsme se v této fázi naučili. Je dobré říci si i to, co dělalo skupinám problém, s čím si nevěděli žáci rady. Zakončíme tím, co se jim líbilo.

Podruhé reflexi zařadte před závěrečným předáním diplomu o zvládnutí pravopisu psaní i/y po měkkých a tvrdých souhláskách. Nejprve povzbuzujte žáky, aby vyjmenovali všechny činnosti, které dnes dělali. Učitel píše na tabuli názvy jednotlivých činností. Poté jim rozdá tabulku z **přílohy č. 10**. Do ní mají žáci malovat smajlíky. Snaží se hodnotit jednak svou práci ve skupině, jednak to, jak se jim konkrétní činnost líbila.

Vše uzavřete slavnostním předáním diplomů a celkovým zhodnocením učitele, který by měl každou skupinu za něco pochválit, případně i vytknout, co se mu nelíbilo. Nejprve však připomínky, zakončujte chválou.

4. Závěr

K prvnímu hodnocení by mělo dojít mezi Detektivkou a Matematikou. Činnost nazvaná Pohyb tvorů může posloužit jak k vyrovnání času mezi skupinami, tak jako zahájení druhé části věnované matematice.

K druhému hodnocení dochází v Matematice, kdy společně zkontrolujeme výsledky, ke kterým došly jednotlivé skupiny. Teprve poté přistupujeme k Matematickému postřehování.

Na závěr výuky, po shlédnutí jednotlivých divadelních vystoupení, bychom společně s dětmi měli zhodnotit celou výuku formou reflexe a žákům předat **diplom** (viz příloha č. 9) na památku zvládnutí pravidla psaní i/y po tvrdých a měkkých souhláskách. Ten je vhodný založit do jejich osobních portfolií.

Příloha č. 1

chodím, divadlo, když, vždycky, dítě, plody, sudičky, dýchat,
ticho, tyč, obtížný, boty, týden, dorty, tiskne, tílko, tikat,
roční, nízký, zavařenina, nynější, nitka, hodiny, nikdo, knír

DI/DÍ	TI/TÍ	NI/NÍ	DY/DÝ	TY/TÝ	NY/NÝ

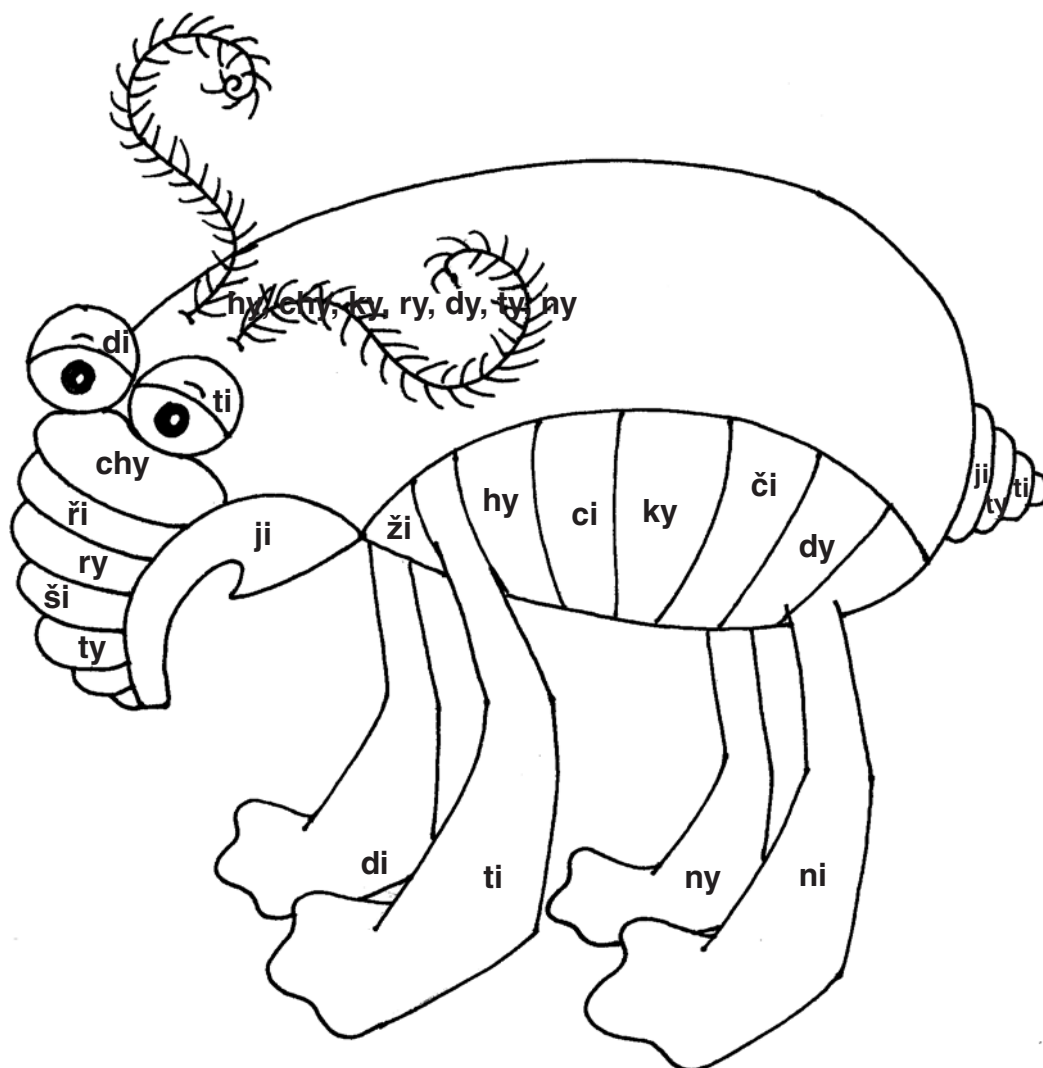
Příloha č. 2a

Podzimník

Všechny tvrdé souhlásky vybarvi hnědě,
všechny měkké souhlásky oranžově.

B

1.9

Příloha č. 2b

MĚKKÉ SOUHLÁSKY	BARVA	TVRDÉ SOUHLÁSKY	BARVA

B

1.9

Správné řešení:

ž/š – žlutá, č/ř – modrá, c/j – oranžová, h/ch/ k/r – zelená, d/t/n – fialová

Teprve po práci s ohnivci zjistí, že d/ť/ň – červená

Příloha č. 3

PO MĚKKÝCH SOUHLÁSKÁCH PÍŠEME

PO TVRDÝCH SOUHLÁSKÁCH PÍŠEME

B

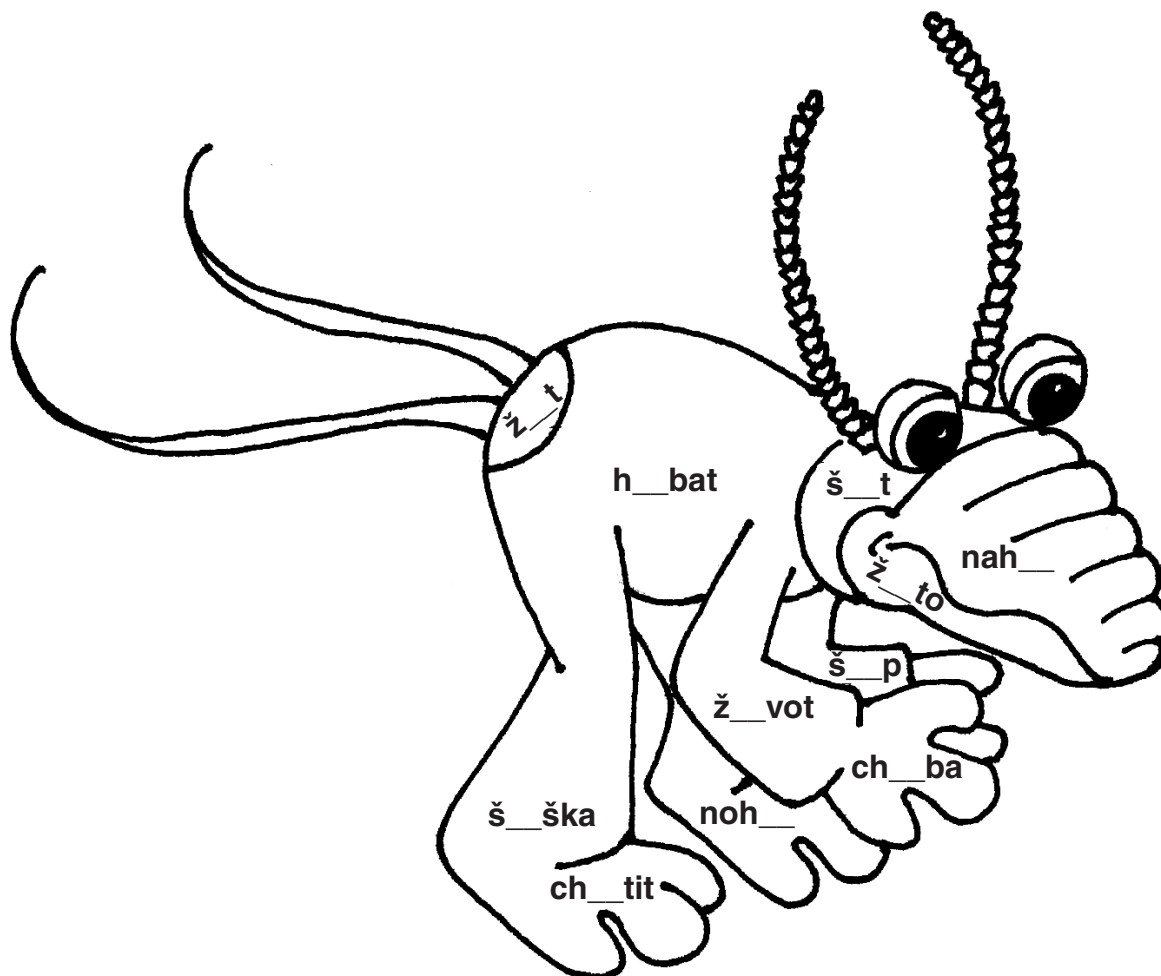
1.9

Příloha č. 4a

Šlapec

Šlapec používá žlutou a zelenou barvu.

Tam, kde doplníš i/í – vybarvi žlutě
y/ý – vybarvi zeleně

Příloha č. 4b

Břichoplavka

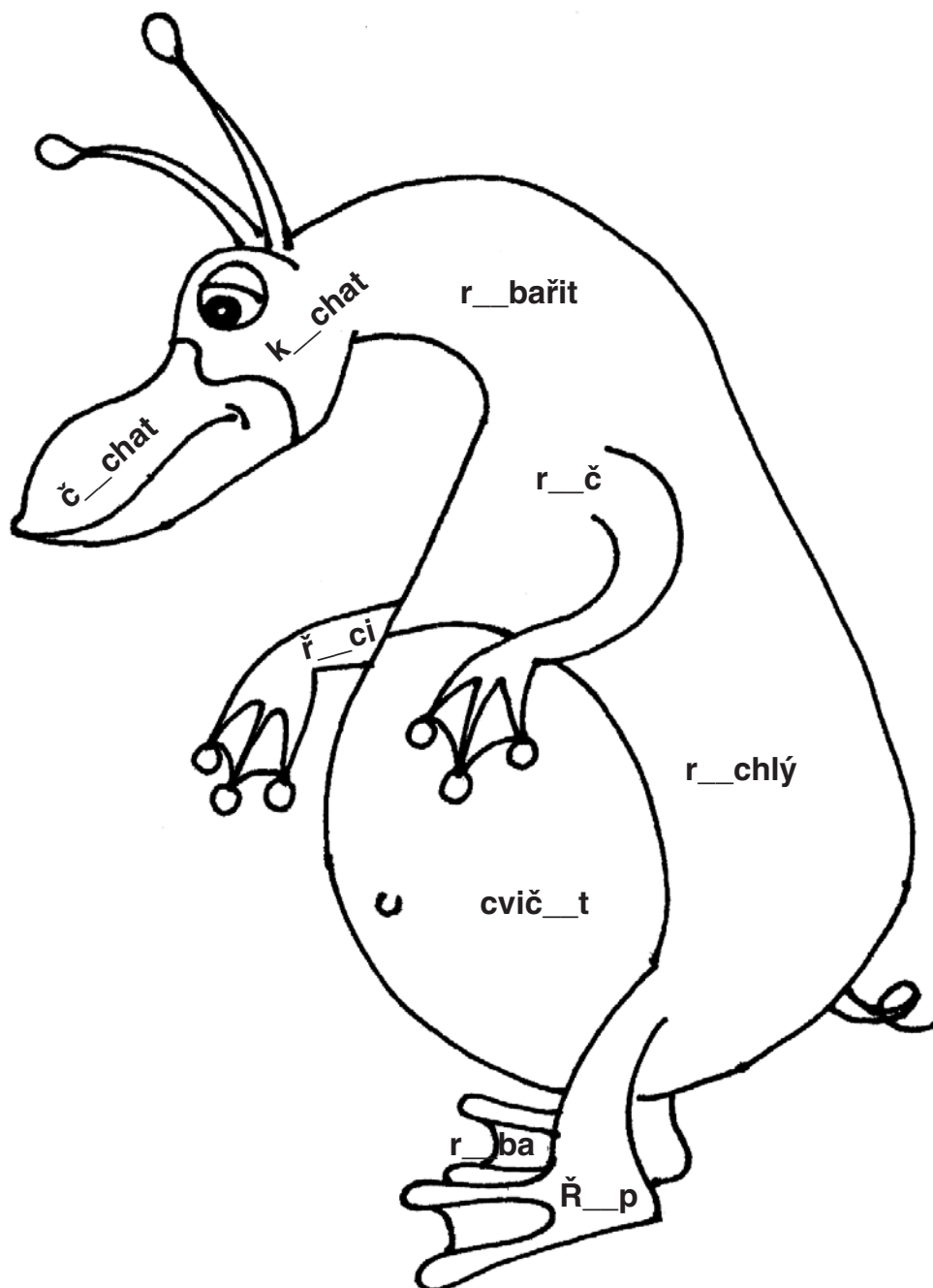
Pokud chceš zjistit,
jaké barvy používá břichoplavka v říši fantazie,
vybarvi slova s:

i/í – modrou

y/ý – zelenou

B

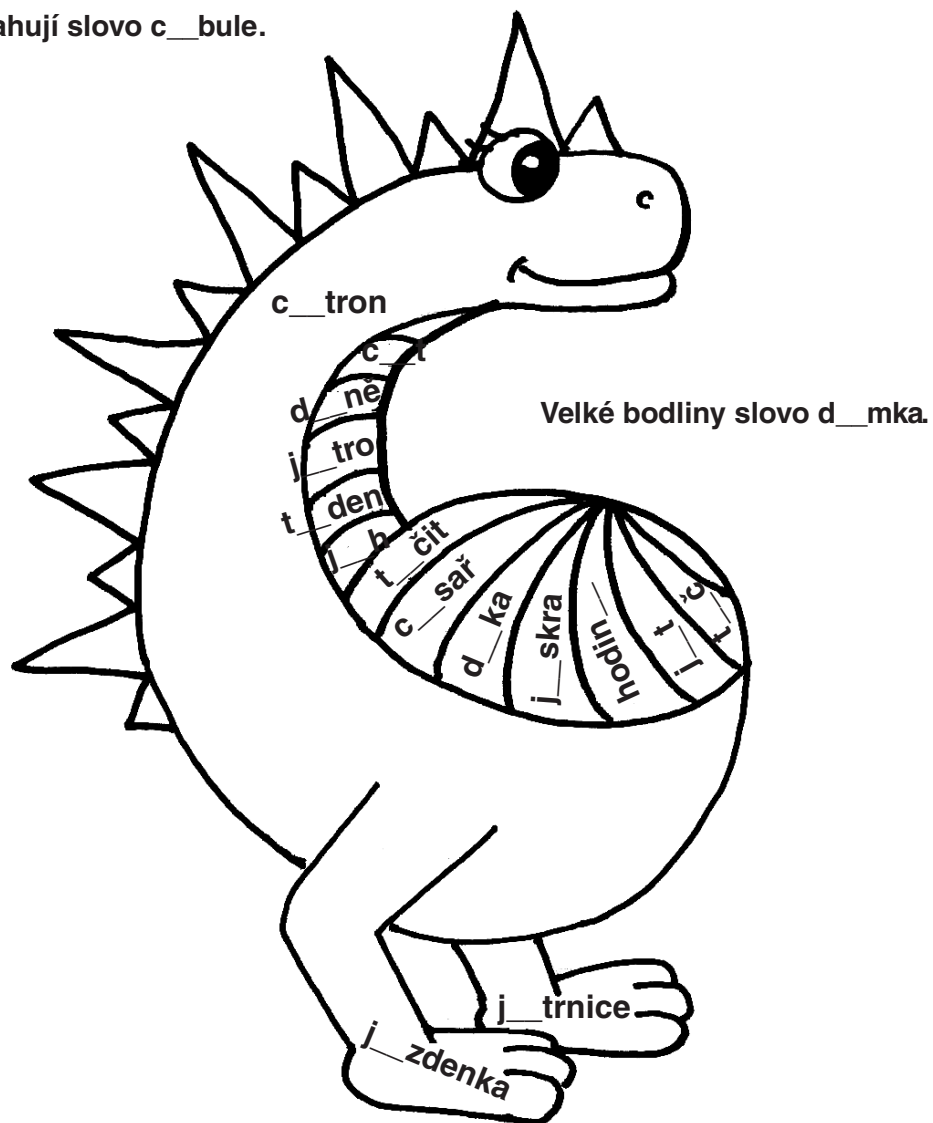
1.9

Příloha č. 4c

Drákulka

Malé bodliny obsahují slovo c__bule.

Drákulka používá v říši fantazie po:

i/í – oranžovou

y/ý – fialovou

B

1.9

Příloha č. 5

Matematika – obrázky drákulky, břichoplavky, šlapce

- a) Kolik má drákulka velkých bodlin na hřbetě?
- b) Kolik má drákulka malých bodlin na hřbetě?
- c) Doplň číslo a znaménko menší, nebo větší podle toho, čeho je více – porovnej čísla. malých bodlin: velkých bodlin:
- d) Kolik bodlin má drákulka dohromady? (malých i velkých)
- e) Kolik má drákulka pruhů na bříšku?
- f) Je pruhů více, nebo méně než velkých bodlin? pruhů na bříšku: velkých bodlin:
- g) Přiřaď k názvu tvora číslo, které označuje počet slov, která jsou v něm napsaná.
šlapec	9
břichoplavka	17
drákulka	11
- h) Seřaď čísla z předchozího příkladu – označující počet slov – podle velikosti od největšího k nejmenšímu a doplň znaménka (menší, větší).
- ch) Zjisti, kolik slov se vyskytuje u všech třech tvorů dohromady.
- I) Do kolika slov jste doplňovali „i/í“ po „j“? Do kolika slov jste doplňovali „i/í“ po „ž“? Porovnej oba výsledky – které číslo je větší?
- j) Do kolika slov jste doplňovali „y/ý“ po „r“? Do kolika slov jste doplňovali „y/ý“ po „ch“? Porovnej oba výsledky.
- k) Do kolika slov jste doplňovali „i/í“ po „š“? Do kolika slov jste doplňovali „y/ý“ po „h“? Porovnej oba výsledky.
- l) Kolikrát jste doplnili měkké „i/í“ do obrázku šlapce i břichoplavky dohromady? Zapiš jako matematický příklad.
- m) Kolikrát jste doplnili tvrdé „y/ý“ do obrázku šlapce i břichoplavky dohromady? Zapiš jako matematický příklad.
- n) Doplnili jste v obrázcích břichoplavky a šlapce (dohromady) více „i/í“ nebo „y/ý“? K písmenu zapiš jeho hodnotu a doplň znaménko pro porovnávání.
„i/í“ „y/ý“

Správné řešení:

a/6, b/7, c/6<7, d/13, e/14, f/14>6, g/drákulka 17, břichoplavka 9, šlapec 11, h/17>11>9, ch/17+9+11=37, i/6>3, j/4>2, k/3=3, l/6+4=10, m/5+5=10, n/10=10.

Příloha č. 6

Matematické postřehování – debata

Na tabuli připevnit obrázky obezličky, přísavky, brodilky, nosatce, podzimníka, břichoplavky, šlapce a drákulky.

- Kteří tvorové mají čtyři nohy?

.....

- Kteří tvorové mají dvě nohy?

.....

- Je někdo, kdo nemá nohy?

.....

- Kteří tvorové mají dva ocásky?

.....

- Kdo má dvě nohy?

.....

- Kdo má jedno oko?

.....

- Je někdo, kdo má očí více než dvě? Kdo?

.....

- Kdo má dvě oči?

.....

- Kolik tvorů má tykadla?

.....

Příloha č. 7a

Ohnivec

Ohnivec se umí přebarvovat.

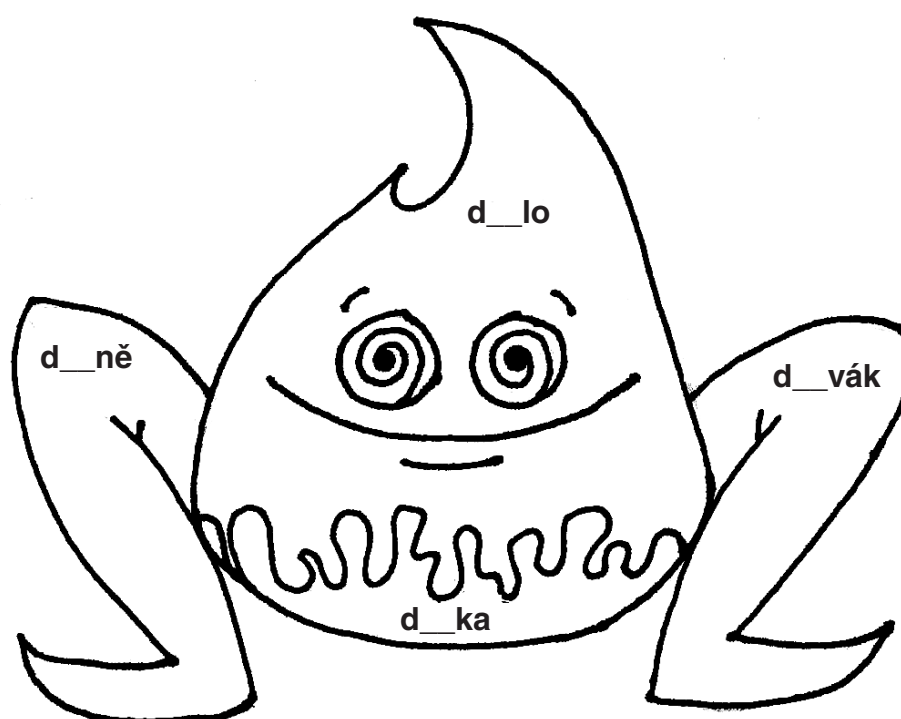
Do slov dopiš i/y nebo í/ý a vybarvi s:

i/í – červenou

y/ý – fialovou

B

1.9

Příloha č. 7b

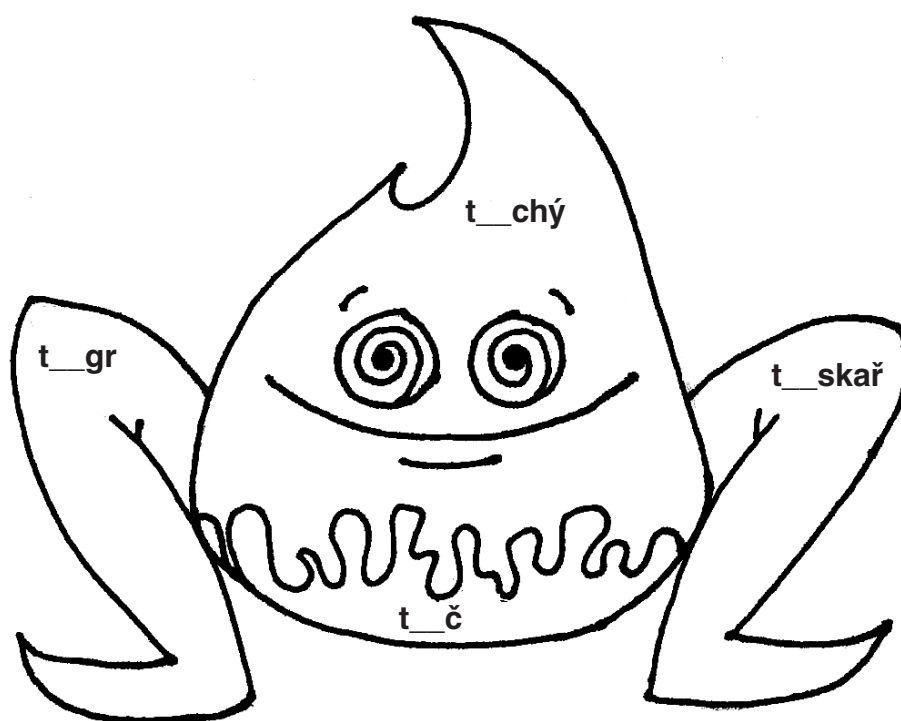
Ohnivec

Ohnivec se umí přebarvovat.

Do slov dopiš i/y nebo í/ý a vybarvi s:

i/í – hnědou

y/ý – červenou

Příloha č. 7c

Ohnivec

Ohnivec se umí přebarvovat.

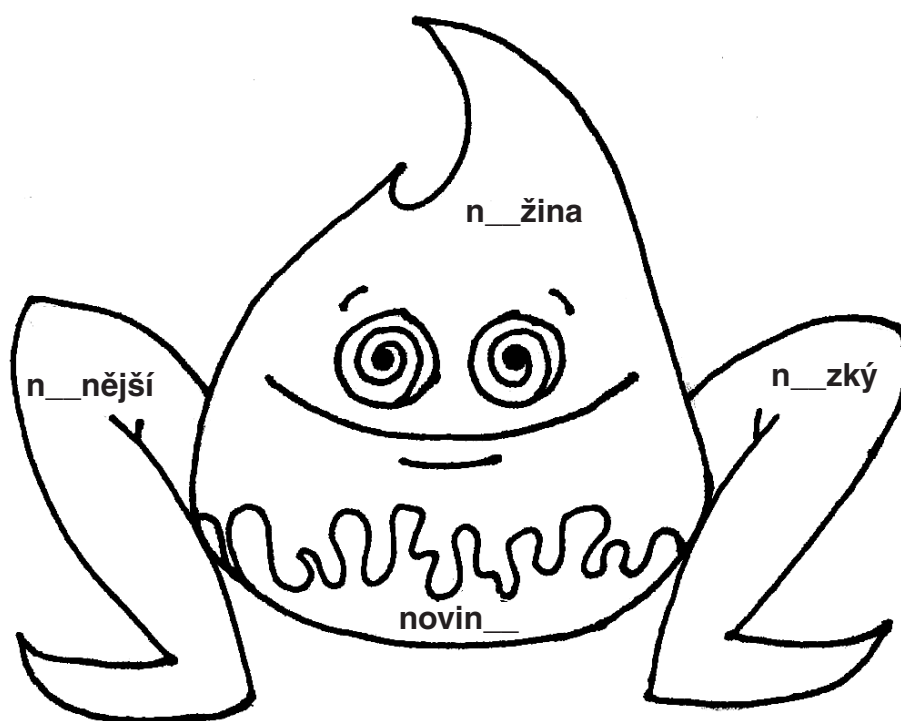
Do slov dopiš i/y nebo í/ý a vybarvi s:

i/í – šedou

y/ý – žlutou

B

1.9

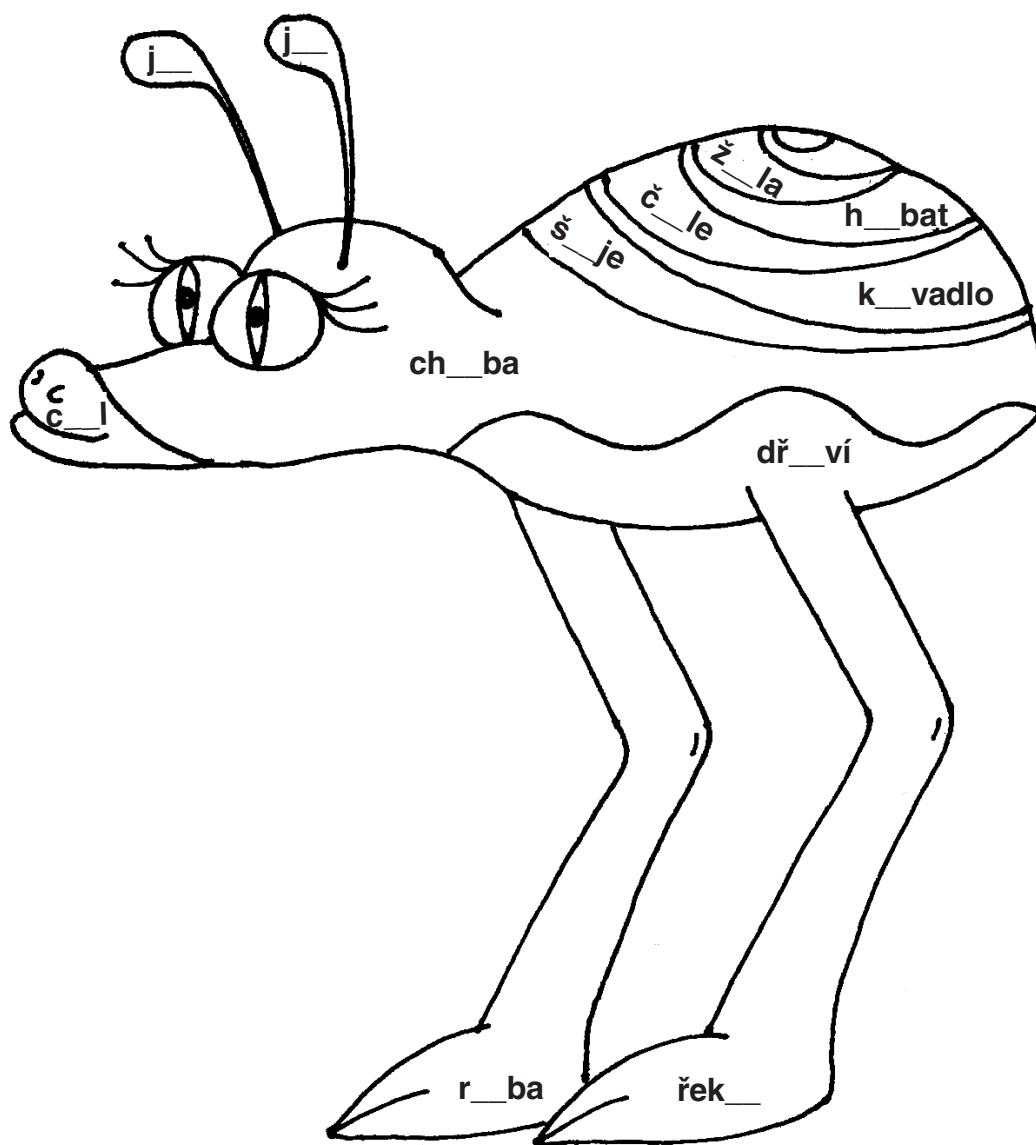
Příloha č. 8a

Želvor

Želvor v řešení fantazie používá tyto barvy:

y/ý – zelená

i/í – šedá

Příloha č. 8b

Šlisník

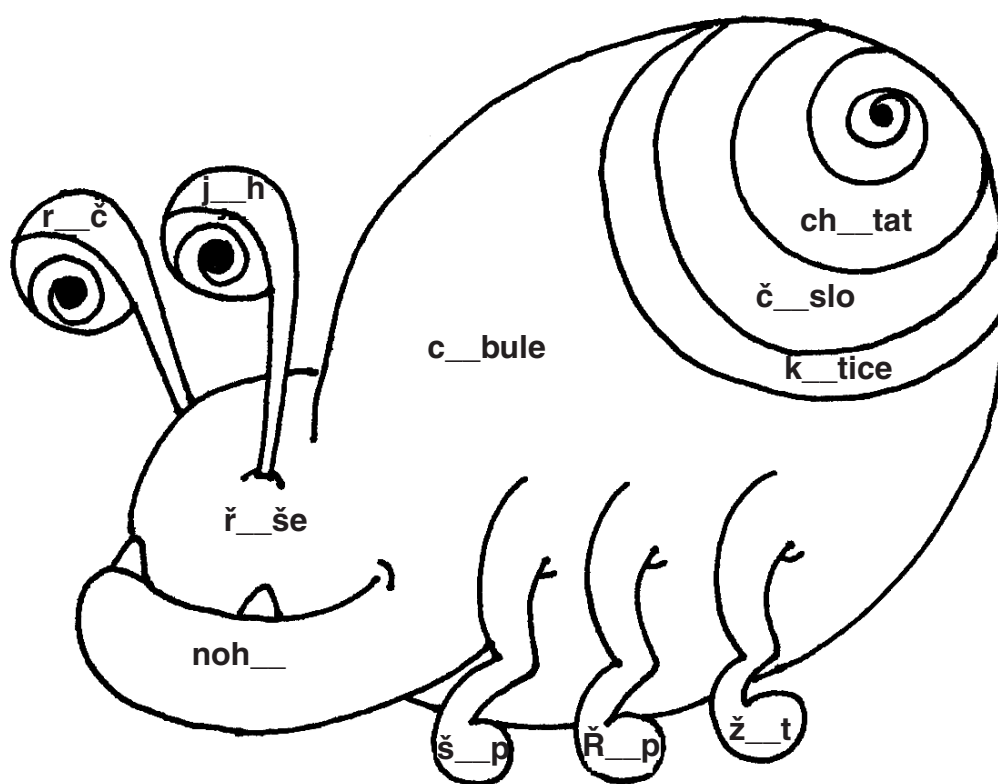
Šlisník používá v říši fantazie tyto barvy:

i/í – vybarvi hnědě

y/ý – vybarvi žlutě

B

1.9

Příloha č. 8c

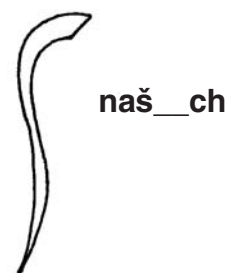
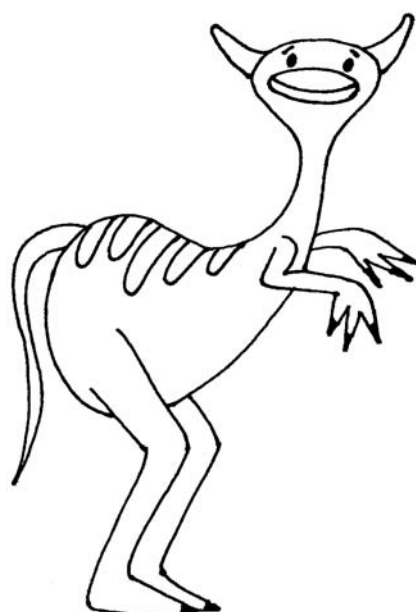
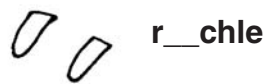
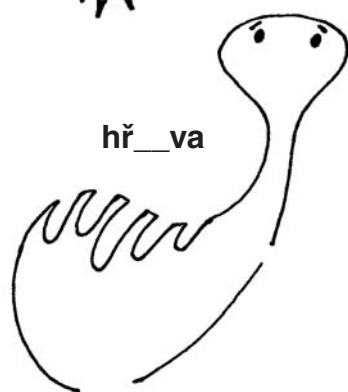
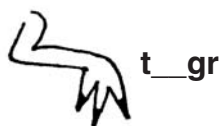
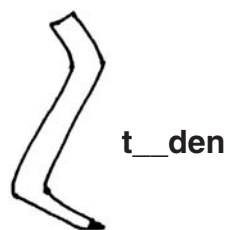
Blátotlačka

Vybarvi části těla blátotlačky. Pomoc máš ve slovech u jednotlivých částí těla kolem obrázku, který máš vybarvit.

Části těla, ke kterým patří slovo s doplněným:

i/í – vybarvi modře

y/ý – vybarvi fialově

Příloha č. 9

Příloha č. 10

Tabulka sebehodnocení a hodnocení

Každou činnost hodnotíme ve dvou krocích.

Nejprve, zda se žák zapojil do práce ve skupině.

použila jsem přímo smajlíky?????

- ☺ do práce skupiny jsem se zapojil aktivně
- ☹ když mi řekli, co mám udělat, tak jsem to udělal
- ☹ do práce jsem se nezapojil

Druhé hodnocení je založeno na tom, do jaké míry se jim činnost líbila.

- ☺ činnost se mi líbila
- ☹ nevím
- ☹ činnost se mi nelíbila

Činnosti	práce ve skupině	líbilo – nevím – nelíbilo
Jedno velké ucho		
Podzimník		
Vyvození pravidla		
Detektivka		
Pohyb tvorů		
Matematika		
Matematické postřehování		
Ohnivcové		
Divadlo		

Příloha č. 11

B

1.9

